

Mūsų tarptautiniai ryšiai

Kokie jie yra? Kartais klausiama – kam jie reikalingi? Kokia iš jų nauda? Manau, antro klausimo net nagrinėti neverta, nes Lietuvai įstojus į ES, yra plečiamas bei stiprinamas atskirų organizacijų tarptautinis bendradarbiavimas. Tarptautiniai ryšiai turi plėstis ir stiprėti. Kito kelio paprasčiausiai nėra.

Pirmaisiais Atgimimo metais, įkūrus „Tremtinio“ klubą, buvo gana glaudžiai bendraujama su vadinamųjų Pabaltijo šalių buvusių tremtinių bendruomenėmis. Pajutus Laisvės skonį, norėta juo dalytis su Latvijos ir Estijos buvusiais tremtiniais. Kai į šią visuomeninę organizaciją įsiliejo ir didelė dalis buvusių politinių kalinių ir ji buvo pavadinta Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (gaila, kad atskirai liko tik negausi Politinių kalinių sąjunga), tapo logiški mūsų ryšiai su analogiškais Rytų ir Vidurio Europos valstybių organizacijomis.

Atkūrus nepriklausomą valstybę, norėjome ne tik tarptautinio pripažinimo, bet ir istorinio teisingumo. Vidurio Europos valstybėse po Vengrijos ir Čekoslovakijos sukilimų kruvino numalšinimo liko aktualus sovietinių – komunistinių režimų nusikaltimų žmogiškumui įvertinimas tarptautiniu mastu. Buvo įsteigta Tarptautinė buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacija (Inter-Asso), kurios pirmasis kongresas įvyko 1991 metais Vengrijoje.

Inter-Asso Kongresai vyko: Vengrijoje – 1991, 1992, 1995, 2000 ir 2006 metais, Rumunijoje – 1993 ir 2010 metais, Kroatijoje – 1996 ir 1999 metais, Čekijoje – 1997 ir 2007 metais, Bulgarijoje – 2002 metais, Slovakijoje – 2003 metais, Ukrainoje – 2004 metais, Bosnijoje ir Hercegovinoje – 2008 metais, Albanijoje – 2009 metais, Vokietijoje – 1998, 2005 ir 2011 metais.

Reikia pažymėti, kad tose valstybėse, kurios nebuvo okupuotos sovietų ir „sužadus“ rinkimus inkorporuotos į Sovietų sąjungą, tremtinių beveik nebuvo. Pavyzdžiui,

jei buvusioje Jugoslavijoje ir norėta ištremiti, tai tik į salas, kuriose buvo įrengti kalėjimai ir lageriai.

Tremčiai visais laikais naudotos Sibiro, ypač Šiaurės Sibiro, platybės, negyvenamos vietovės be kelių, susisiekimo, ryšių... Bendraujant su Europos valstybių buvusių politinių kalinių ir represuotųjų organizacijų atstovais, tenka pastebėti, kad jie nesupranta tremties siaubo: egzistavimo sąlygų, beteisės padėties, baimės atskirties... Prieš keletą metų inicijavau Dalios Grinkevičiūtės apybraižos „Lietuviai prie Laptevų jūros“, išverstos į vokiečių kalbą – „Litauer an der Laptev-See“ išleidimą ir išplatinau Tarptautinės buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijos (Inter-Asso) dalyviams eilinio kongreso metu. Europiečiai skaitė pasibaisėję...

Jau esu „Tremtynyje“ rašiusi apie šios tarptautinės asociacijos veiklą ir bendradarbiavimą stiprinančius kasmetinius kongresus. Buvo planuota Inter-Asso XX kongresą 2012 metais organizuoti Lietuvoje, suderinus su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių vykdomais kultūriniais renginiais (sąskrydžiu „Su Lietuva širdy“, poezijos ir dainų švente „Leiskit į Tėvynę“, žygiams Partizanų takais ar kitomis).

Kongresas suteikia galimybę Europos valstybių atstovams susipažinti ne tik su šalies problemomis, bet ir su jos istorija, mentalitetu, kultūra. Pavyzdžiui, 2008 metais į Mostarą (Bosnija ir Hercegovina), kur vyko kongresas, atvykę albanai primygtinai siūlė kitais metais kongresą organizuoti pas juos Tiranoje, norėdami Europos šalių atstovams parodyti Albanijoje įvykusius pasikeitimus prieš įstojant į NATO.

Tokiam kongresui surengti Lietuvoje nebuvo numatyta joks mūsų Vyriausybės palaikymas ir 2012 metais Inter-Asso kongresas išvis nebus surengtas. Lūkuriojant ir laukiant mūsų valdžios paramos, organizuoti jį kitose valstybėse pavėluota.

(keliamo į 4 psl.)

Gyvosios istorijos pamokos

Spalio 25-ąją LPKTS Šiaulių filialo nariai paskyrė jaunimui. Iš ryto į filialo būstinę atvyko pilnas autobusas Romuvos gimnazijos 3-ios klasės gimnazistų su mokytojomis Elena Bičkauskiene ir Ilona Lentiniene.

Spalio 25-oji – Lietuvos Konstitucijos diena, tad susi-

Nepriklausomos Lietuvos Konstitucijos metinės.

Svečius ir susitikimo dalyvius pristatė filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė. Ji papasakojo apie filialo veiklą bei pasidžiaugė bendradarbiavimu su jaunimu. Mūsų filialo nariai ir svečiai pasakojo jaunimui atsiminimus apie

kalinė ir tremtinė Onutė Gutkauskienė prisiminė partizanų – savo tėvo ir brolio – kovą bei žūtį. Algirdas Šapoka papasakojo apie vaikystę Sibire, kai svarbiausias visų rūpestis buvo maistas, o didžiausia viltis – grįžti į Tėvynę. Eduardas Manovas kalbėjo apie tremties vargą kelius ne Sibiri-

LPKTS Šiaulių filialo nariai su moksleiviais

Eduardo Manovo nuotr.

tikimą pradėjo istorijos mokytoja E. Bičkauskienė. Ji papasakojo apie Konstitucijoje įrašytas piliečių teises ir pareigas, taip pat paminėjo, kad šiais metais švenčiamos 20 metų atkurtos Lietuvos Konstitucijos ir 90 metų

rezistencijos laikotarpio kovą Lietuvoje, apie skaudžią tremtinių dalį. Profesorius Vytenis Rimkus trumpai pateikė pokario Lietuvos istoriją, pažymėjo Laisvės kovų prasmę ir reikšmę šiandienos gyvenimui. Buvusi politinė

re, bet tolimoje Tadžikijoje, kur karštis siekė 40 laipsnių, o pasislėpti nuo saulės nebuvo kur. Kiekvienas buvęs tremtinys linkėjo jaunimui būti Lietuvos patriotais, kad jiems niekada netektų tremtinio dalia.

(keliamo į 5 psl.)

Pagerbtas nužudytas signataras prof. Pranas Dovydaitis

Lapkričio 4-ąją Višakio Rūdoje paminėta Vasario 16-osios Akto signataro prof. Prano Dovydaičio nužudymo Sverdlovsko kalėjime 70-metis ir jo tėviškės – Runkių kaimo sunaikinimo 36-metis.

Šeimos tradicija – daug vaikų

Dovydaičių šeimos šaknis Runkių kaime žinomas nuo devynioliktojo amžiaus trečiojo dešimtmečio. Tai buvo apsišvietę, gamtą ir knygą mylintys žmonės. Kaip vyriausias sūnus devynių vaikų šeimoje ūkį paveldėjo Motiejus (1850-01-16–1924-08-03), nagingas, šviesaus proto žmogus, ieškantis pažangos. Namuose visuomet buvo įvairaus, ne tik religinio, turinio knygų. 1886 metais, būdamas 36 metų,

Profesorius Pranas Dovydaitis

susituokė su aštuoniolikmete Marijona Bunkartaite. Ji garsėjo ne tik kaip gera šeiminkė, bet ir gražių juostų audėja, o ypač – puiki dainininkė. Šeima sulaukė penkiolikos vaikų, iš jų užaugo septyni sūnūs ir viena duktė. Visi mokėsi, puikiai dirbo Tėvynės labui ir už ją kovojo.

Pranas (1886-12-02–1942-11-04) – aktyvus visuomenės veikėjas, išrinktas į Valstybės Tarybą, Vasario 16-osios Akto signataras, trečiojo Ministrų kabineto pirmininkas, net kelių draugijų įkūrėjas ir vadovas, pirmosios gimnazijos („Saulės“, vėliau pavadintos „Aušros“) direktorius. Suimtas 1941 metų birželio 14 dieną, okupantų nužudytas 1942 metų lapkričio 4 dieną.

Juozas (1889–1945-05-19) – ūkininkas, nužudytas okupantų.

Antanas (1893–1978-04-05) – ūkininkas, tėviškės paveldėtojas, išplėtęs ūkį iki 29 hektarų, gausios šeimos tėvas. 1941 metais įkalintas, bet išsilaisvino ir išvengė tremties. Ištremita žmona su trimis vaikais. Kiti pasitraukė, išsilapstė.

(keliamo į 6 psl.)

Visuomeninė taryba tikisi Seime talkininkauti ir kitą kadenciją

Lapkričio 7 dieną Seime įvyko pasakutinis šioje Seimo kadencijoje Visuomeninės tarybos, veikiančios prie Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos (toliau – komisija), posėdis. Ši Visuomeninė taryba susideda iš 12 buvusių politinius kalinius ir tremtinus vienijančių visuomeninių organizacijų atstovų. Veiklos pradžioje tarybai vadovavo dr. P. Jakučionis, vėliau, rotacijos pagrindu, šios pareigos atiteko J. Puodžiui. Jis paskutiniame posėdyje pateikė Visuomeninės tarybos veiklos ataskaitą.

Per veiklos metus taryba surengė 12 posėdžių, kuriuose buvo svarstomi klausimai, susiję su įstatymų leidyba, Seimo, Vyriausybės, komisijos ir Genocido centro darbu, Laisvės kovų ir tremties istorijos įamžinimo ir priežiūros, bendrojo lavinimo mokyklų istorijos mokymo programų, laisvės kovų ir netekusių organizacijų veiklos aktualiais klausimais.

Apsvarstyti Seimo įstatymų projektai, kurie buvo įtraukti į Seimo darbų programą. Taryba pritarė 34 projektams ir nepritarė Pensijų kaupimo įstatymo keitimui, Sumažintų pensijų kompensavimo įstatymo projektui, Valstybinės vėliavos įstatymo keitimui ir Seimo nutarimui dėl Valstybinės paveldo komisijos narių keitimo. Pasiūlytas papildymas Genocido centro (LGGRTC) įstatymo pakeitimo projektui.

Įvertindamas šiuos Visuomeninės tarybos darbus komisijos pirmininkas Seimo narys prof. A. Dumčius tarybos nariams įteikė padėkos raštus.

Tęsdamas tarybos ataskaitą J. Puodžius informavo, kad taryba posėdžiuose svarstė Laisvės kovų istorijos mokymą bendrojo lavinimo mokyklose. Šios temos analizuojamos 5, 10 ir 12 klasėse. 2011–2013 metų mokyklų Bendrojo ugdymo planuose numatyta integruoti istorijos ir pilietiškumo pagrindų pamokas skiriant ne mažiau nei 18 valandų Laisvės kovų ir pasipriešinimo istorijos dėstymui. 2012 metais parengtas S. Bitleriūtės ir A. Jakubčionio vadovėlis „Pilietiškumo pagrindai ir laisvės kovų istorija“. Tarybos nuomone, muziejų, partizanų bunkerų, laisvės kovų vietų lankymas bei atsiminimų knygų bei vaizdo įrašų aptarimas mokyklose labai svarbios, tačiau nepakankamos priemonės, nes mokyklų programose jos neįpralamos. Pasiūlyta Svetimo ir mokslo ministerijai nuolat sekėti ir analizuoti informaciją apie Laisvės kovų istorijos dėstymo pasirinkimą mokyklose ir skatinti mokyklas ir mokytojus plėsti šią patirtį, siekiant, kad Laisvės kovų istorija būtų dėstoma visose bendrojo lavinimo mokyklose. Tarybos nuomone, šios geros patirties pagrindinis stabdis yra nepakankamas mokyklų vadovų dėmesys ir nepasirengę mokytojai.

Taryba svarstė „Tarpautinės konferencijos „Lietuva–Sibiras – 70 me-

tu“, įvykusios 2011 metų rugsėjo 9–12 dienomis Barnaule, rezoliucijos vykdymą. Paprašyta Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos kreiptis į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją dėl Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimos narių sugrįžimo į Lietuvą 2013–2014 metų programos patvirtinimo, rekomenduoti URM per misijas teikti informaciją apie Lietuvoje (užsienio kalbomis) leidžiamas rezistencijos knygas, kreiptis į URM ir Kultūros ministeriją dėl kultūros paveldo atašė Rusijoje skyrimo.

Posėdyje dalyvavęs Socialinės apsaugos ir darbo viceministras Dalius Bitaitis tarybą informavo, kad nuo 2014 metų bus atnaujinta Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimos narių sugrįžimo į Lietuvą programa. Tarybai pareiškus apgailėstavimą, kad neišgirstas prašymas 2012 metais pradėti kompensuoti nukentėjusiųjų asmenų 2009 metais sumažintas valstybines pensijas partizanams, sulaukusiems 80 metų ir ligoniams, D. Bitaitis informavo, kad nuo 2013 metų sausio 1 dienos bus atkurtos valstybinės nukentėjusiųjų asmenų pensijos į buvusį lygį.

Taip pat ataskaitoje pabrėžta, kad tarybos posėdžiuose ne kartą dalyvavo LGGRTC vadovai ir kartu buvo aptari Laisvės kovų ir sovietinio genocido memorialo koncepcijos rengimo klausimai, Lukiškių aikštės memorialo projektavimo, Aukų gatvėje Vilniuje esančių paminklų įteisinimo ir priežiūros, Genocido aukų muziejaus Vilniuje bei kitų miestų Tremties ir rezistencijos muziejų veiklos, edukacinių programų plėtros klausimai.

Taryba inicijavo Dalios Grinkevičiūtės atminimo įamžinimą: pasiūlyta Kauno mieste pavadinti jos vardu gatvę; Šilalės rajone, Laukuvoje, įkurti kraštotyros muziejaus Dalios Grinkevičiūtės vardo Tremties filialą.

Taip pat pabrėžta, kad būtina siekti LRS 1999 metų vasario 11 dienos nutarimo Nr. VIII-1070 įgyvendinimo: „Prieš aikštę esantį pastatą Gedimino pr. 40 (buvusius NKVD, gestapo ir KGB rūmus) ateityje visiškai perduoti mokslinio centro ir muziejinei šviečiamajai paskirčiai ir sukurti jame Lietuvos laisvės kovų memorialą“. Tikimasi, kad Lukiškių aikštė Vilniuje bus formuojama kaip pagrindinė reprezentacinė Lietuvos valstybės aikštė su Laisvės kovų memorialiniais akcentais.

Tikimasi, kad naujos kadencijos Seime vėl bus įsteigta Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisija, o Visuomeninė taryba savo patarimais, pastabomis ir iniciatyvomis toliau galės aukščiausiu lygiu atstovauti buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams bei Laisvės kovotojams.

Ingrida VĖGELYTĖ

Skaityklos-klubo idėja pasiteisino

Jau daugiau nei mėnesį LPKTS pastate įkurtoje skaitykloje-klube netrūksta lankytojų, besidominčių tremties ir rezistencijos literatūra bei gražia jaunų žmonių iniciatyva. Skaityklos knygų fondas taip pat nuolat papildomas. Praėjusią savaitę „Tremtinio“ skaitytojams gerai pažįstamas rašytojas Stanislovas Abromavičius skaityklai padovanojo ne tik savo autorinių knygų kolekciją, bet ir leidinių vaikams bei įvairios skirtingo pobūdžio literatūros. Jis pasidžiaugė kilniu sumanymu ir pateikė vertingų patarimų.

pasiūlė pagerbti ir prisiminti Anapilin išėjusius artimuosius, ginklu, žodžiu, mintimis ir darbais kovojusius už Lietuvos laisvę bei gerovę didvyrius.

Muziejininkas Rokas Sinkevičius papasakojo, kaip kilo mintis įsteigti skaityklą buvusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams, trumpai pristatė čia sukauptą literatūrą bei ateities planus. Vėliau jis perskaitė partizanų spaudoje Vėlinių proga skelbtą straipsnį bei aprašymą iš Jono Basanavičiaus tautosakos rinkinio, liudijantį, kokios senovinės Vėlinių apei-

Vėlinių išvakarėse surengtas pirmasis skaityklos-klubo renginys

LPKTS knygynėlyje dirbanti Elvida Morkūnaitė-Caplikienė skaityklai nuolatos dovanoja laikraščius, žurnalus, knygas ir plakatus.

Pradėta ir klubo veikla. Vėlinių išvakarėse, spalio 31 dienos pavakarę, į skaityklą-klubą jau rinkosi svečiai. Pirmieji atvyko Lietuvos tautinio jaunimo sąjungos jaunuoliai. Dažniausiai juos matydavome linksmi šurmuliuojančius savo rate. Šį kartą jie buvo neįprastai ramūs ir susikaupe.

Skaityklos duris pravėrė ir vyresnio amžiaus žmonės. Buvusi tremtinė Birutė Andriekienė, 1941-aisiais ištremta prie Jenisejaus žiočių, netoli Krasnojarsko, kur lietuvių tebuvo vos dvidešimt, ėmė entuziastingai bendrauti su besiruošiančiais organizatoriais bei jaunimu. Atvykęs buvęs Krašto apsaugos savanorių pajėgų Kauno rinktinės štabo viršininkas dimisijos kapitonas Vytautas Sinkevičius įniko apžiūrėti skaityklos knygų kolekciją.

Sužibus žvakių liepsnelėms prasiėdėjo renginys. Kiekvieną trečią dieną skaityklos lankytojus pasitinkantis Algirdas Sinkevičius papasakojo, kad renginys sumanytas siekiant įprasmini skaityklos-klubo veiklos pradžią. Vėlinės – pagarbos išėjusiems metas – tam suteikė ypatingą prasmę. Algirdas

gos buvo išlikusios 19 amžiuje. Ponia Birutė papasakojo tremtyje patirtus išgyvenimus, pasidalijo prisiminimais.

Karinio folkloro grupės „Karužė“ nariai – minėtieji Algirdas ir Rokas – padainavo senovinę folklorinę dainą ir tuoj pat užtraukė kitą – partizanišką. Vėliau į bendrą dainą įsiliejo folkloro ansamblio „Goštauta“ dainininkai Virginija ir Martynas. Algirdas, pritardamas gitarą, atliko kelis dainuojamosios poezijos kūrinius.

Dėkodami už surengtą jaukų Vėlinių vakarą vyresnieji renginio svečiai tarė atsiveikinimo žodį. Jie pasidžiaugė susirinkusiu jaunimu, palinkėjo ir toliau būti aktyviais Lietuvos piliečiais.

Pirmasis skaityklos-klubo renginys pavyko su kaupu. Paaiškėjo, kad pagrindinė misija – sujungti skirtingų kartų žmones bendravimui bei tarpusavio supratimui – ne tik įgyvendinama, bet ir trokštama tiek senjorų, tiek jaunimo. Nuoširdžiai dėkojame visiems dalyviams, Vėlinių išvakarėse nepasinerusiems į kasdienybę, bet atvykusiems susikaupti ir pabūti kartu, prisiminti iškeliavusiuosius Anapilin bei įsigilinti į Vėlinių prasmę.

Kęstutis GEGECKA

LPKTS filialų pirmininkų dėmesiui!

Raginame paskubėti pristatyti medžiagą knygai „Laiko atodangos“ šių filialų pirmininkus: **Dusetų, Domeikavos, Elektrėnų, Ežerėlio, Garliavos, Grigiškių, Ignalinos, Jonišio, Lazdijų, Mažeikių, Raseinių, Rietauvo, Rokiškio, Skuodo, Šalčininkų, Šilutės, Širvintų, Trakų, Utenos, Vilkijos, Zarasų.**

Anketą rasite rugsėjo 7 dienos

„Tremtinys“ Nr. 33 (1007). Atsakykite į anketos klausimus, atsiųskite nuotrauką.

Medžiagą knygai siųskite „Tremtinio“ redakcijai adresu: **Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas** arba el. paštu: **tremtinys@zebra.lt**. Pasiteirauti tel. (8 37) 323 204.

Paskubėkite, nes knygą turime parengti dar šiais metais.

Įvykiai, komentarai

Praėjusi savaitė – gausi politinių įvykių

Praėjusi savaitė kaip reta buvo gausi politinių įvykių ir pasulyje, ir Lietuvoje: JAV prezidento rinkimai, Kinijos komunistų partijos, valdančios šalį be politinės konkurencijos, vadovų kaita, riaušės kaimyninėje Lenkijoje, na, o pas mus – batalijos dėl Seimo rinkimų rezultatų, išpuolis prieš Lietuvą Baltarusijoje, energetinio nepriklausomumo karo pralaimėjimo šešėlis, Darbo partijos „juodosios buhalterijos“ bylos peripetijos.

Prezidentu perrinktas Barakas Obama

Per praėjusius prezidento rinkimus Jungtinėse Amerikos Valstijose antrai kadencijai išrinktas demokratų partijos atstovas Barakas Obama. Tai pirmas kartas šalies istorijoje, kai juodaodis prezidentas perrinktas toliau vadovauti šaliai. Nedideliu skirtumu jis įveikė respublikonų partijos kandidatą Mitą Romnį. Politikos apžvalgininkų nuomone, B. Obama rinkėjų palankumą pelnė siūlydamas priimtinesnę socialinę politiką, o M. Romnis sukėlė nerimo siūlydamas laikytis kietesnės užsienio politikos Irano, Rusijos, Kinijos atžvilgiu. Demokratai linkę taikstyti su mažėjančia JAV įtaka pasaulinėje arenoje ir daugiau dėmesio skirti vidaus problemoms, tačiau jie neturi tikslios programos, kaip sumažinti valstybės išlaidas, kurių didelę dalį sudaro socialinių programų lėšos. Pasak „Dirvos“ redakcijos darbuotojo G. Markevičiaus, lietuvių išėivija vis dėlto labiau palanki M. Romnį, kurio socialinė politika jiems atrodė priimtinesnė. Įtakos galėjo turėti ir žinomas B. Obamos požiūris į nuolaidžius santykius su Rusija.

Kinai turės naują valdžią

Lapkričio 8 dieną Pekine prasidėjęs XVIII Kinijos komunistų partijos suvažiavimas, skirtas atnaujinti šalies valdžią – skirtingai nei buvo įprasta Sovietų sąjungoje, Kinijos komunistų partijos lyderiai nesėdi poste iki nukaršimo, kas 10 metų jie savo pareigas užleidžia jaunesniajai kartai. Partijos suvažiavime išrenkamas naujas partijos generalinis sekretorius, patvirtinama nauja KKP Centro komiteto sudėtis ir paskelbia-

mos pavardės tų, kurie užims aukščiausius Kinijos Liaudies Respublikos postus. Dabartinį partijos pirmininką Hu Jintao vadovo poste turi pakeisti Xi Jinpingas. Besitraukiantis iš posto Hu Jintao pabrėžė būtinybę tęsti kovą su korupcija, kurios baigtis gali būti lemtinga partijai. Komunistų partijai grėsmę kelia ir didėjantis atotrūkis tarp turtingųjų ir nepasiturinčiųjų, per pastarąjį dešimtmetį tapusių labai ženkliu. Iš 1,3 milijardo Kinijos gyventojų apie 13 procentų vis dar gyvena už mažesnę nei 1,25 JAV dolerio per dieną sumą. Tačiau kita dalis kinų nevalgsta – šalyje gyvena 2,7 milijono milijonierių ir 251 milijardierius. Kalbėti, kad Kinijos ekonominio iškilimo priežastis yra vien komunistų partijos nuopelnas, būtų neteisinga vien dėl to, kad šalies ekonomiką pakėlė visgi kapitalistiniai ekonomikos valdymo principai, o šie savo ruožtu ir tapo santvarkų konflikto, kurio iššūkiai laukia naujosios valdžios, priežastimi.

Išpuolis prieš Lietuvą

Lapkričio 6-osios vakare Minske į Lietuvos ambasados Baltarusijoje teritoriją du nežinomi asmenys įmetė porą butelių su degiuoju skysčiu, vadinamuoju „molotovo kokteiliu“. Kadangi laiku sureagavo ambasadą saugoję Lietuvos pareigūnai, gaisras buvo užgesintas, didesnių nuostolių išvengta. Po šio incidento Lietuvos ambasada Baltarusijos užsienio reikalų ministerijai įteikė notą dėl šio išpuolio, kurį Lietuvos užsienio reikalų ministras Audronis Ažubalis ir Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas Emanuelis Zingeris įvardijo kaip teroristinį aktą. Ambasados užpuolimas prilygsta suverenios valstybės užpuolimui, todėl nenuostabu, kad Baltarusija paskubėjo šį išpuolį pavadinti paprasčiausiu chuliganizmu, neturintiu nieko bendra su terorizmu. Negana to, vėliau sekė užgaulūs Baltarusijos prezidento Aleksandro Lukašenkos komentarai Vakarų demokratijos atžvilgiu. Jis, žinoma, priminė Lietuvai „meškiukų istoriją“, apkaltindamas ją parama švedams, pasišaipė iš mūsų požiūrio į baltarusių opozicionierius, išvadindamas juos kriminaliniais nusikaltėliais, kurie JAV būtų nuteisti iki gyvos

galvos. Kliuvo ir kitoms Europos Sąjungos šalims: jis apkaltino šių šalių vyriausybes susidorojimu su demonstrantais Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Prancūzijoje, tiesa, nutyldamas apie riaušininikus, pasmerkė karus Irake ir Afganistane, be abejo, nedetalizuodamas, kodėl jie įvyko. Trumpai tariant, jokio objektyvumo A. Lukašenkos kalbose nerasta nė su žiburiu, demokratijos principai pateikti kaip blogis. Todėl kyla klausimas – ar baltarusiai išties išpuolį prieš Lietuvos ambasadą Minske, ir ar sprogi mas sekmadienį Vitebske prieš KGB būstinės nėra jų pačių darbas nukreipiant dėmesį nuo išpuolio prieš Lietuvą? Nenustebtume, jei galiausiai dėl visko kalta liktų... pati Lietuva.

Bet svarbiausia, kad šių įvykių fone Baltarusiją Rusija įtikino atsisakyti krovinių gabenimo per Klaipėdos uostą, nepaisant to, kad Lietuvos sąlygos palankesnės. Štai ir išlindo užsakovas, suinteresuotas, kad tarp Europos Sąjungos šalių ir Baltarusijos aštrėtų nesutarimai, ypač tarp Baltarusijos ir Lietuvos.

Norom nenorom tos suinteresuotos šalies pėdsakus galima išvelgti ir Varšuvoje įvykusiose riaušėse: švenčiant Lenkijos nepriklausomybės dieną sostinėje konfliktavo nacionalistiškai ir antifašistiškai nusiteikusių jaunimo gaujos, kurioms sutramdyti prireikė didelių policijos pajėgų. Kas remia antifašistus, tiesą sakant, ar šesnius už vadinamuosius nacionalistus, klausti turbūt nereikia. Prisimenate Talino bronzinio kario istoriją?

Konstitucinis Teismas „nusiplovė rankas“, Prezidentė laikosi nuostatos formuojant Vyriausybę

Niekada per 22 nepriklausomybės metus nebuvo tokių abejotinių Seimo rinkimų rezultatų. Jų teisėtumą skubos tvarka teko vertinti Konstituciniam Teismui, kuris, deja, galutinį sprendimą vis dėlto patikėjo dabartiniam Seimui, tai yra „nusiplovė rankas“, perleisdamas jam atsakomybę. Tiesa, tai, ką nutarė Konstitucinis Teismas, šiek tiek apmašino politines aistras: jis nusprendė, kad Seimo rinkimų rezultatų daugiamandatėje apygardoje anuliuoti ne-

reikia, neteisėtai pripažinti tik kelių darbiečių mandatai (neteisingai išreitinguoti penki Darbo partijos kandidatai, trys iš jų dėl padarytų šiurkščių pažeidimų į parlamentą pateko neteisėtai), vienmandatėje Biržų–Kupiškio rinkimų apygardoje Seimo narys išrinktas pažeidžiant Seimo rinkimų įstatymą, Vyriausioji rinkimų komisija, dėl rinkėjų papirkinėjimo anuliudama rinkimų rezultatus Zarasų–Visagino vienmandatėje rinkimų apygardoje, pasielgė teisėtai, tačiau (Konstitucinis Teismas) pastebėjo ir tai, kad Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) pažeidė kai kurias Seimo rinkimų įstatymo nuostatas. Sulaukusi šių sprendimų, ir prezidentūra pareiškė, kad „neatidėliotinių veiksmų, adekvačių ir savalaikių poveikio priemonių ir ryžtingų sprendimų“ šiuose rinkimuose VRK pritrūko.

Taigi pagaliau apsimetinėjimo pozicija, kad „nieko rimto nevyksta“, trukusi kelis paskutiniuosius rinkimus, VRK pirmininkui Zenonui Vaigauskui atsirūgo su kaupu. Politologų nuomone, po Konstitucinio Teismo sprendimų, rodančių, kad VRK netinkamai atliko savo darbą, nekyla abejonių dėl komisijos, jau nekalbant apie jos pirmininką, atsistatydinimo.

Nors Konstitucinio Teismo verdiktai nekvestionuojami, vis dėlto neapleidžia mintis, kad jo sprendimai dėl šių metų Seimo rinkimų rezultatų teisėtumo primena posakį apie moterį, kuri yra „truputį nėščia“ – truputį rezultatai neteisėti, truputį VRK negerai atliko pareigas, kai kas iš naujųjų seimūnų, įtraukdamint gineteistus, truputį apgaulės būdu siekė mandato... Pasirodo, ribos tapo labai neapibrėžtos, nes tai, kas vieniems atrodo „truputį“, kitiems bus „per akis“.

Atskiro dėmesio vertas leidimas balsuoti nuteistiesiems, atliekantiems bausmę už kriminalinius nusikaltimus – ar tikrai ši jų teisė neapriboja įstatymų besilaikančių piliečių laisvės? Juk kitų šalių praktika rodo, kad žmogus, padaręs kriminalinį nusikaltimą ir už tai atliekantis bausmę, negali daryti įtakos doriems valstybės piliečiams. Pavyzdžiui, JAV nuteistieji rinkimų teisės neturi. Verta atkreipti dėmesį dar į tai, kad per šiuos Seimo rinkimus nuteistieji, jau būdami laisvės atėmimo vietose, padarė dar

vieną nusikaltimą – pardavė balsus. Įdomu, ar už šį nusikaltimą jiems bus iškeltos baudžiamosios bylos?

Po Konstitucinio Teismo sprendimų Prezidentė Dalia Grybauskaitė vis tiek neatšaukė savo nuostatos, kad Vyriausybės formavime negali dalyvauti teisiamųjų suole esanti Darbo partija, o realiausiu pretendentu į Ministro Pirmininko postą laikomas socialdemokratų lyderis Algirdas Butkevičius, galintis guostis, kad Prezidentei teks skaitytis su rinkėjų valia, ir toliau priverstas laikytis susitarimo formuoti valdančiąją koaliciją iš socialdemokratų, Darbo partijos ir „Tvarkos ir Teisingumo“. Laikui bėgant išaiškės, kas verčia A. Butkevičių, šiaip jau neturintį tokio autoriteto, kokį turėjo ankstesnysis partijos lyderis, užsipyrsiai laikytis įsikibus pasirašyto susitarimo su DP ir TT. Kad jis nuosekliai laikosi rinkėjų valios, patikės tik naivuolis (kada komunistai skaitėsi su žmonėmis?).

Kol tyro nežinia tarp Prezidentės ir būsimojo premjero, kurių nuomonės dėl darbiečių dalyvavimo šalies valdyme nesutampa, Vilniaus apygardos teisme pradėta skaityti medžiaga, esanti Darbo partijos baudžiamojoje byloje, kurioje kaltinimai sukčiavimu pateikti šiai partijai, jos lyderiui Viktorui Uspaskichui ir kitiems trims kaltinamiesiems. Nors prieš tai V. Uspaskichas bandė dar laimėti laiko, siekdamas nušalinti teisėjus, teisėsaugos atstovai nesileido daugiau mulkinami ir pradėjo teismo procesus. Vadinamąją Darbo partijos juodosios buhalterijos bylą sudaro daugiau nei 150 tomų, kuriems perskaityti reikės ne vienos dienos. Skelbiama, kad 2004–2006 metais partijos dokumentuose nefiksuota apie 25 milijonai litų pajamų ir apie 23 milijonai išlaidų, susijusių su turtais, kuriems perskaityti reikės ne vienos dienos. Ieškinį šioje byloje yra pareiškusi Valstybinė mokesčių inspekcija, kuriai nebuvo sumokėti daugiau nei 3 milijonai 9 tūkstančiai litų privalomų mokesčių ir įmokų, bei Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius dėl valstybei padarytos žalos nesumokant privalomų valstybinio socialinio draudimo įmokų – daugiau nei 855 tūkstančiai litų. Darbo partija neteisėtai pasisavino ir europinės paramos lėšų.

Gintaras MARKEVIČIUS

Mūsų tarptautiniai ryšiai

(atkelta iš 1 psl.)

Ateinančiais metais jį vėl organizuos Vokietija 1953 metų Berlyno sukilimo prieš komunistinį režimą 60-mečio proga.

Po 2004 metų, kai į ES buvo priimta eilė valstybių iš vadinamojo komunistinio bloko, ES Parlamente pradėta kelti klausimus apie komunistinių režimų įvykdytų nusikaltimų viešą įvardijimą ir pasmerkimą. Priimta rezoliucijų bei deklaracijų:

– Europos Tarybos parlamentinės asamblėjos rezoliucija Nr. 148 dėl totalitarinių komunistinių režimų padarytų nusikaltimų tarptautinio pasmerkimo būtinybės (2006 m. sausio 25 d.),

– Prahos deklaracija dėl Europos sąžinės ir komunizmo; kitaip dar vadinama „Europos sąžinės“ deklaracija (2008 m. birželio 3 d.),

– Europos Parlamento pareiškimas dėl rugpjūčio 23 dienos paskelbimo Europos stalinizmo ir nacizmo aukų atminimo diena (2008 m. rugsėjo 23 d.),

– Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos sąžinės ir totalitarizmo (2009 m. balandžio 2 d.),

– Bendrųjų reikalų ir išorės santykių tarybos išvados dėl Europos sąmoningumo ir totalitarizmo (2009 m. birželio 15 d.),

– Komisija pateikė Tarybai ir Europos Parlamentui ataskaitą dėl totalitarinių režimų nusikaltimų Europoje atminimo (2011 m. sausio 12 d.),

– Europos Tarybos išvados dėl totalitarinių režimų nusikaltimų Europoje atminimo (2011 m. birželio 9–10 d.),

– Varšuvos deklaracija Europos totalitarinių režimų nusikaltimų aukų atminties proga. Ja pareiškama, kad visi totalitarinių režimų nusikaltimai Europoje bus pripažinti ir pasmerkti, o kaltininkai bus nubausti, reiškiamas parama totalitarinių režimų nusikaltimų aukoms, raginama visoje ES rugpjūčio 23 dieną minėti totalitarinių ir autoritarinių režimų aukų atminimo dieną, kviečiama aukščiau nurodytus veiksmus remti ES finansiniais instrumentais ir kt. (2011 m. rugpjūčio 23 d.).

Tai rodo, kad Europos Sąjunga įvertina nacional-socializmo, komunizmo ir fašizmo pasekmes Europos valstybių gyventojams: at-

imta milijonai gyvybių, sunaikinta europinė kultūra ir humanizmo dvasia, įvykdytas Europos padalijimas į „Rytus“ ir „Vakarus“.

Europos Sąjungos šalių ministrų lygiu 2011 metų spalio 14 dieną Prahoje įsteigta visuomeninė tarptautinė organizacija „Europos atminties ir sąžinės platforma“, kurios pagrindinis konkretus uždavinys yra istorinės atminties ir istorinio teisingumo srityje dirbančių valstybinių ir nevyriausybinių institucijų bei organizacijų bendradarbiavimo skatinimas, istorinės medžiagos rinkimas, analizė ir išsaugojimas.

Platforma veikia kaip mokslininkų, institutų, muziejų, archyvų bei kitų susijusių viešų ir privačių institucijų bendradarbiavimo koordinacinis centras. Jo pagrindinė veikla – informacijos ir dokumentų rinkimas bei kaupimas, totalitarinių režimų pasekmių analizė, istorinės atminties įamžinimas ir sklaida.

„Europos atminties ir sąžinės platformos“ prezidentas – žinomas Europos Sąjungos ir Švedijos politinis veikėjas Goran Lindblad. Vykdančioji direktorė – Čekijos Totalitarinių režimų tyrimų instituto vadovė Neela Winkelmann. Yra Valdyba, kurią sudaro europarlamentarai: Sandra Kalnietė (Latvija), Ljuzlò Tòkés (Rumunija), Tunne Kelam (Estija), Milan Zver (Slovėnija) ir Vytautas Landsbergis (Lietuva).

2011 metų lapkričio 29 dieną Prahoje Inter-Asso prezidiumo nariai pasirašė įstojimo į tarptautinę asociaciją „Europos atminties ir sąžinės platforma“ sutartį. Po elektroniniu būdu vykusio balsavimo į šią asociaciją nuo 2012 metų birželio 29 dienos priimti devyni nauji nariai, kartu ir Inter-Asso.

Mūsų Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, būdama Inter-Asso nare, dabar yra susijusi su šia tarptautine organizacija, siekiančia atkurti istorinį teisingumą Europoje, neleisti pamiršti sovietinių komunistinių režimų nusikaltimų ir juos įvardyti. Kaip mums visiems paliudijo vienintelis likęs gyvas po Medininkų žudynių Tomas Šernas, minint šio ypač nežmoniško nusikaltimo 20-metį, „nusikaltimų įvardijimas jau yra teisingumas“.

Dr. Vanda BRIEDIENĖ

Išsaugoti ateities kartoms

Išsaugoti ateities kartoms tai, ką išgyveno tremtiniai, politiniai kaliniai – didelis ir atsakingas uždavinys. Kai šiandien bandoma įvairiai interpretuoti tragiškus istorijos tarpnius ir netgi ją perrašyti, buvusių tremtinių, partizanų ir politinių kalinių liudijimai – vienas iš būdų neleisti tai padaryti.

2010 metais pasirodžius pirmajai Vilkaviškio rajono tremtinių prisiminimų knygai „Mes sugrįžom...“, tikrai atrodė, jog tai – paskutinis bandymas surinkti atsiminimus, kurie praėjo savo gyvenimo golgotas. Tačiau atsirado žmonių, raginusių tęsti pra-

lą pasakė kunigas G. Kersys. Į renginį atvykusius dalyvius pirmiausia pasitiko Vilkaviškio krašto muziejaus darbuotojų A. Mickevičienės ir E. Rupeikienės parengtos turiningos parodos.

Knygos pristatymą pradėjome Lietuvos himnu ir pagerbėme tylos minute visus, iškeliačius Amžinybėn. „Atminties“ ansamblio dainininkių sugiedota „Leiskit į Tėvynę“ tapo šios šventės leitmotyvu.

Kaip knygos sudarytoja džiaugiausi 24 bendraautorių, pasiryžusių pasidalyti su skaitytojais savo tebeskaudinančia patirtimi, dalyvavimu.

Poetas Jaronimas Šalčiūnas skaitydamas patriotines eiles

LPKTS Vilkaviškio filialo pirmininkė Dalija Karkienė knygos pristatyme

dėta darba. Bendraujant su jais ir atsirado poreikis, įkvėpęs dar kartą imtis tikrai nelengvo darbo. Vilkaviškio savivaldybė neatsiliepė į mūsų pagalbos šauksmą – knygos paremti projektą atmetė. Tik meras A. Greimas asmeninėmis lėšomis prisidėjo prie leidybos.

Rugsėjo mėnesį naujoji knyga „Mes sugrįžom... II“ buvo išleista ir spalį pristatyta Vilkaviškio visuomenei. Į padėkos šv. Mišias Vilkaviškio Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo katedroje rinkosi žilagalviai knygos bendraautoriai, rajono žmonės, LPKTS Vilkaviškio filialo bičiuliai P. Karužos kuopos šauliai stovėjo garbės sargyboje prie vėliavų. Šv. Mišias aukojo ir prasmingą pamoks-

Džiugino ir buvusių tremtinių bei politinių kalinių – pagrindinių knygos rėmėjų – gausus dalyvavimas. Jiems padėkodami įteikėme knygas su įrašu.

Leidinio gimimui įtakos turėjo ir A. Sabonaitytės-Burbienės parama. Ji papildė mūsų knygą neišsenkančia partizanų tema – užrašė prisiminimus, kurių jau šiandien nėra tarp gyvųjų. A. Burbienė, kaip ir politinė kalinė S. Gustaitienė, mūsų knygai aktyviai ieškojo rėmėjų. Jungtinių Amerikos Valstijų lietuviams V. Juodišui, G. Mačiokaitei-Juodišienei, D. Pelėdienei ir J. Burbaitėi buvo perduota knygų „Mes sugrįžom... II“ siunta.

Knygos sutiktuvių šventėje buvo pagerbtas ir buvęs

tremtinys, laikraščio „Santaka“ fotokorespondentas R. Čėpla, vienas iš knygos viršelio autorių. Jam priklausė ir mūsų pagrindinio metraštininko, atspindinčio darbus, kurie „žiaurią katorgą ištvėrė neša ateitin istoriją tautos“, vaidmuo.

Knygą svariai parėmė verslininkas G. Plečkaitis, taip pat esame dėkingi LGGRTC Aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondui, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai, Vilkaviškio „Rotary“ klubui.

Pristatant leidinį Vilkaviškio bendruomenei talkino Kybartų Kristijono Donelai-

čio gimnazijos lietuvių kalbos mokytojas M. Bučinskas. Jis skaitė ištraukas iš naujos knygos. Į renginio programą turiningai įsipynė ansamblių „Atmintis“, vadovaujamo B. Stonienės, ir „Šaulys“, vadovaujamo A. Šerono, pasirodymas.

Knygos pristatymo šventėje dalyvavo garbingi svečiai: leidyklos „Naujasis laikas“ direktoriaus pavaduotojas V. Zavadskis, Vilkaviškio savivaldybės meras A. Greimas, Vilkaviškio krašto muziejaus direktorius A. Žilinskas, P. Karužos kuopos vadovas R. Ramanuskas, LPKTS Šakių filialo pirmininkas V. Haase, svečiai iš įvairių Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio rajonų vietovių. Savo eilėmis Vilkaviškio buvusius tremtinius, politinius kalinius ir partizanus sveikino šakietis poetas A. Pyragas, neseniai pristatęs eilėraščių knygą „Pabu-

čiuok man, vėjau, lūpas“. Marijampolietis poetas J. Šalčiūnas ir šį kartą padovanojo mums savo patriotiškų posmų. Šventę prasmingai papildė TS-LKD nario R. Žiemo atliekamos tremtinių dainos, maloniai nuteikė ir šakietės T. Ižganaitienės dovanos.

Naujo leidinio „Mes sugrįžom... II“ prasmę ir paskirtį geriausiai nusakė renginyje dalyvavęs prelatas V. Gustaitis: „Knyga turi liudyti istorijos faktą, kad ateityje jis nepasikartotų“. Norisi tikėti, kad augančiai jaunajai kartai nereikės savo vaikystės ir jaunystės palikti Sibiro platybės. Duok Dieve, jai žinoti ir suprasti visą ano baisaus laikotarpio tragiškumą.

Dalija KARKIENĖ

Mes nesenstame, mes vis dar augame

Giedrą, rudeniską paskutinį spalio šeštadienį Šiaulių kultūros namų darbuotojai pasitiko didžiulį būrį LPKTS narių iš Akmenės, Jonišio, Kuršėnų, Pakruojo, Radviliškio filialų ir LPS Šiaulių „Bočių“ atstovus kartu su Šiaulių žmonių su negalia klubo „Židinys“ nariais. Renginio „Mes nesenstame, mes vis dar augame“, skirto Tarptautinei

sių gyvenimo didžiojo meno briaunų, – šiais A. F. Amjelio žodžiais galima iliustruoti renginio moto ir pasakyti, kad žmogus niekada negali sustoti tobulėti.

LPKTS Šiaulių filialo choras „Tremtinys“ su vadove Nijole Karaliene pasveikino susirinkusiuosius skambia patriotine daina. Svečiai už gerą nuotaiką atsidėjo do-

nėms. LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkė Elžbieta Bagdonavičienė padėjo renginio organizatoriams, ypač nenuilstančiai iniciatorei Valerijai Jokubauskienei už energiją ir sugebėjimą parengti įdomią ir gausią renginio programą. Ji paminėjo: „Tiek LPKTS Šiaulių filialo organizuojamuose renginiuose noriai dalyvauja LPKTB Šiaulių skyriaus nariai, tiek ir bendrijos ruošiamuose knygų „Sibiro Alma Mater“ pristatymuose dalyvauja sąjungos žmonės“.

Renginio dalyviai sugiedojo Lietuvos himną

Klemenso Arlingevičiaus nuotr.

pagyvenusių žmonių diena bei Maironio metams paminėti organizatoriai – LPKTS Šiaulių filialo nariai su aktyviaja pirmininke Valerija Jokubauskiene visus pasitiko su gera nuotaika, nuoširdumu ir šiluma bei įdomia Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos moksleivių paruošta programa. „Mokėti senti – išminties viršūnė ir viena iš sudėtingiau-

vanomis, gėlėmis, prasmingais padėkų žodžiais bei iš širdies gelmių dainuojamomis dainomis. LPS Šiaulių „Bočiai“ padovanojo keletą prasmingų dainų apie Tėvynę, Šiaulių miesto žmonių su negalia klubo „Židinys“ nariai negailėjo gražių žodžių apie bendravimo būtinybę kasmet vykstančiame renginyje, skirtame pagyvenusiems žmo-

Puikią, jau pagyvenusių, bet dar širdimi nepasenusių renginio dalyvių nuotaiką nuolat kėlė Nijolės Karalienės vadovaujamos kapelos muzikos garsai. Puikią nuotaiką dar sykį įrodė po didžiulę salę pasipylusios šokėjų poros, padovanojusios visiems čia esantiems džiaugsmo ir energijos antplūdį...

Aldona TRAŠKINIENĖ

Sveikiname

Garbingo 75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusią Irkuto sr. Čeremchovo r. Talnikų k. tremtinę **Birutę ANTANAVIČIENĖ**.

Linkime stiprios sveikatos, neišblėstančios energijos, daug džiugių, laimingų gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

* * *

*Iš kur atkeliavai, Rūpintojėli,
Prie Šiaurės upių negyvų krantų?
Ėjau per kalnus, per miškus, per slėnius
Iš Lietuvos, su žmonėmis kartu.*

*Ir dar ilgai stovės rūpintojėliai,
drožti iš maumedžio, iš kedro, iš pušies.
Vieni rymos, kiti rankas iškėlę,
- jie dar ilgai žaizdų sakais lašės...
/Vytautas CINAUSKAS/*

75-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusį tremtinį **Donatą ŽIAUGRĄ**, linkime sveikatos, ištvermės ir Dievo palaimos.

Grupė draugų,
LPKTS Rokiškio filialas

Padėka

Nuoširdžiai dėkojame geros valios žmonėms, parėmusiems filmo apie Dzūkijos partizanų vadą Vaclovą Voverį-Žaibą kūrimą ir skelbiame aukotojų sąrašą:

Zenonas Rakauskas – 100 litų,
Petras Rimantas – 100 litų,
Vaclovas Grigas – 100 litų,
Joana Jadvyga Breivienė – 100 litų,
Birutė Ambraskienė – 50 litų,
Vincentė Kripaitienė – 1000 litų,
Antanas Mažeika – 200 litų,
Vytautas Balčys – 90 litų,
Bronislavas Algimantas Lelešius – 1000 litų,
Alfonsas Vytautas Augulis – 50 litų,
Marija Rimkienė – 200 litų,
Ona Voverienė – 1000 litų,
Adelė Kižienė – 100 litų,
Vilius Levickas – 50 litų.

Filmo prodiuseris Jonas CIMBOLAITIS

Gyvosios istorijos pamokos

Kartu su moksleiviais tvarkėme Ginkūnų kapines

(atkelta iš 1 psl.)

Po to vyko į Ginkūnų kapines, kur visi kartu grėbėme lapus. Kuo dažniau dulksnojo lietus, tuo mitriau gimnazistų rankose švytravo grėbliai. Sutvarkę tremtinių kapus Ginkūnuose, važiuojame į „mažuosius Tuskulėnus“, kur rezistencijos metais į žvyrduobes buvo metami MGB tardymų metu nukankintų partizanų, jų rėmėjų ir ryšininkų kūnai. Papasakojome jaunimui, dėl ko brangi ši vieta šiauliečiams, kodėl ją reikia lankyti ir puoselėti.

Padirbėję keliavome į Radviliškį. Moksleiviai buvo girdėję, kad yra pastatytas tremtinius vežęs vagonas ir norėjo jį pamatyti. Čia jaunimą sutiko LPKTS Radviliškio filialo pirmininkė Stasė Janušonienė ir filialo nariai.

* * *

Po pietų į LPKTS Šiaulių filialo būstinę rinkosi Šiaulių jaunųjų turistų centro kraštotyrininkai ir Simono Dau-

kanto gimnazijos 1-os klasės moksleiviai. Istorijos pamoką vedė atkurto LLKS Prisiškėlio apygardos vadas dimisijos kapitonas Juozas Mocius, LPKTS Šiaulių filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė, buvusi politinė kalinė Onutė Gutkauskienė, LPKTS Šiaulių filialo tarybos pirmininkas Valentinas Kemėšis, 1941-ųjų metų tremti-

nys, LPKTS Šiaulių apskrities koordinatorių Algirdas Šapoka, LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkė Elžbieta Bagdonienė, TS-LKD PKT frakcijos Šiaulių skyriaus pirmininkas Eduardas Manovas, TS-LKD laikinasis pirmininkas Tomas Petreikis. Kiekvienas kalbėtojas turėjo ką papasakoti moksleiviams, prisiminti savo jaunystę, pa-

bauskienė pristatė filialo veiklą ir bendradarbiavimą su moksleiviais, pasidžiaugė, kad daugėja moksleivių, besidominčių Lietuvos laisvės kovų istorija, kad atvyko JTC kraštotyrininkai, kuriems Lietuvos rezistencijos istorija yra svarbi. V.Kemėšis prisiminė vaikystę Sibire, papasakojo apie mokyklą, kurioje mokėsi rusų kalba, apie mo-

kytojus, dėvėjusius tokius pačius drabužius, kaip ir mokiniai; šimtasiūlę ir veltinius bei vatines kelnes. A.Šapoka akcentavo, kad ir tėvai, ir vaikai tikėjo, kad grįš į Tėvynę, kad gyvens laisvoje Lietuvoje. E.Manovą tremtyje – tolimoje Tadžikijoje kankino badas ir saulės karštis. Ten liko jo mažasis broliukas. O. Gutkauskienė rezistencijos kovų laikotarpiu neteko partizanų brolio ir tėvo. Iki šiol nežino, kur jie užkasti. Kitiems partizanams padedant ji atstatė partizanų bunkerį Gulbino miške. Čia kasmet lankosi Šiaulių miesto ir rajono moksleiviai. E.Bagdonienė šių metų vasarą aplankė tremties vietą Alzamajų ir pasidalijo išpuodžiais bei parodė nuotraukų. Visi linkėjo jaunimui domėtis Lietuvos istorija, didžiuliais patiemis prisidėti prie geresnio šalies žmonių gyvenimo.

Stanislava
STAŠKUVIENĖ

(atkelta iš 1 psl.)

Pijus (1898-03-19–1983-04-29) – savanoris nuo 1919 metų, Karo mokyklos pirmosios laidos leitenantas, ištarnavęs iki pulkininko leitenanto, autorinktinės vad. Sumintas 1941 metų birželio 15 dieną. Grįžo tik 1954 metų spalį. Šeima slapstėsi nuo tremties.

Vincas (1899-10-14–1920-10-19) – gimnazistas, savanoris, pirmasis šaulių būrio vadovas, žuvęs kovose su lenkais Valkininkuose. „Šaulių žvaigždės“ ordino kavaliarius. Dėl okupantų laidotas net tris kartus.

Magdalena (1902-10-01–1978-10-06) – pedagogė, švietėja. Šeima tik dėl ilgo slapstymosi išvengė tremties.

Jonas (1906-08-25–1984-03-27) – ūkininkas, apylinkės sekretorius. Partizanų bunkerio (1945–1947) šeimininkas. Čia buvo Dariaus ir Girėno kuopos vadavietė, čia Juozas Lukša-Skirmantas įkūrė Birutės rinktinę ir štabą. Sunaikinus sodybą ir bunkerį, tapo partizanų Vėju (1947-08-23–1949-06-15). Suimtas apšvaigintas, „Troikos“ nuteistas 25 metams. Dalyvavo Vorkutos politinių kalinių sukilime. Atlikęs bausmę grįžo ir vėl slapstėsi. Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiaus kavaliarius, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties). 2011 metų rugsėjo 30 dieną iškilmingai perlaidotas Petrašiūnų panteone.

Jurgis (1907-10-19–2001-08-25) – pedagogas. 1923 metais pradėjo rinkti, užrašinėti tautosaką. Pirmiausiai užrašė 45 mamos sudainuotus kūrinius. Per 70 darbo metų užrašė apie 140 tūkstančių įvairaus žanro tautosakos. Valstybinės Jono Basanavičiaus premijos laureatas. Vienintelė šeima nepalietė tremtis, nes persikėlė mokytojauti į sulenkinimą Vilnių.

Dovydaičių giminėje, kaip ir šalyje, garsiausias, labiausiai gerbiamas buvo Pranas.

Gabumai ir atkaklumas

Nuo mažens Pranas pasižymėjo gabumu ir atkaklumu. Višakio Rūdos pradžios mokykloje mokytis sekėsi. Net mokytoją kartais pavaduodavo. Kai dėl riausių prieš rusinimą 1905 metais buvo pašalintas iš Veiverių mokytojų seminarijos, ardamas žemę nepaleido iš rankų knygos – mokėsi. 1908 metų pavasarį eksternu išlaikė viso gimnazijos kurso brandos egzaminus.

Pagerbtas nužudytas signataras prof. Pranas Dovydaitis

Kadangi išsigandę mokytojai neleido laikyti iš karto, tai laikė už kiekvieną klasę atskirai. Ir išlaikė. 1912 metais baigė Maskvos universiteto Teisės fakultetą. Iš karto įstojo į Istorijos-filologijos fakultetą

le „Mokslo Lietuva“. Taigi jau 1912 metų pabaigoje viltį suvienyti jėgas šis veržlumas „Viltyje“ pavertė niekais. Pranas Dovydaitis skubiai iškviestas iš Maskvos redaguoti šį laikraštį. Tuomet redakto-

Hertlingas suteikė vilties gauti kaizerio Vilhelmo II pripažinimą dėl Lietuvos nepriklausomybės. Pranas Dovydaitis, vos išlipęs iš traukinio, vėl apsisukęs dunda į Vilnių, sukeldamas mažą triukšmą ir

kabinetas su Mykolu Sleževičiumi išsilaikė pustrėčio mėnesio. 1919 metų kovo 10 dieną Pranu Dovydaičiui pavesta sudaryti trečiąjį Ministrų kabinetą. Vyksta mūšiai, nėra kada atsikvėpti. Kovo 12-ąją kabineto sąstatas patvirtintas.

Tai pačios „linksmiausios“ jaunos Lietuvos Respublikos dienos. Bolševikai jau netoli Kėdainių, siautėja ir didžiojoje Lietuvos dalyje. „Jei neturi, močiute, vėliavos raudonos, kelk nors ir apatinį sijoną, kad tik raudonuotų,“ – su naganu rankoje šaukia raitas komisaras. Kaune ir Žemaitijoje siautėja ir plėškauja vokiečių kariuomenės likučiai, bermontininkai. 1919 metų vasario 27 dieną tautos parsidavėlio Vinco Mickevičiaus-Kapsuko, išmokyto Maskvoje, jau sukurtas „LITBELAS“ – Lietuvos ir Gudijos sovietų socialistinė respublika. Šiandien jau nekalbėtume lietuviškai.

Visada yra protingesniųjų, nenorinčių atsakomybės už krašto valdymą. Įdomiausia, kad pats Lietuvos Tarybos pirmininkas Antanas Smetona, suprasdamas pavojų, savo šeimą išsiuntė į Šveicariją iki pat 1919 metų pabaigos, o pats sėkmingai vizitavo Skandinavijos šalis.

Kritiškiausiu valstybei momentu buvo imtasi ryžtingų sprendimų, stiprinama artojų kariuomenė, kad išvalytų kraštą nuo svetimų gaujų. Ruošiamasi žemės ūkio reformai, savų pinigų leidybai. Gabūs jauni žmonės siunčiami į užsienio universitetus...

Šio Ministrų kabineto valdymo metu likviduoti bolševikų lizdai Kazlų Rūdoje, išvaduoti Radviliškis, Šeduva, Šiauliai, visame krašte įveiktos plėšikų gaujos.

1919 metų balandžio 4 dieną Pranas Dovydaitis sakė: „Mano „sukalėdotas“ Ministrų kabinetas, man atrodo, tiek padarė, kad pačiu paskutiniu momentu ištraukė iš katilo kamštį ir sumažino spaudimą... viskas pradėjo krypti į normalias vėžes“ (J. Girnius. P. Dovydaitis. Čikaga, 1975, p.161). Tą dieną išrinktas Lietuvos prezidentas Antanas Smetona. Tą pačią dieną

Prano Dovydaičio sudarytas Ministrų kabinetas atsistatydino. Pranas Dovydaitis pasitraukė iš politikos.

Stasys DOVYDAITIS
(*Bus daugiau*)

Prezidentas Valdas Adamkus deda gėlių prie paminklo signatarams

pilnateisiu studentu, nors kaip laisvas klausytojas jį lankė nuo 1909 metų.

Svetimos idėjos gimdo konfliktus

1911 metais Pranas vedė vaikystės draugę Marcelę Bacevičiūtę. Pradėjo redaguoti „Ateities“ žurnalą. Deja, 1913 metais studijas Maskvoje paliko – pašaukė Tėvynė. 1907 metais Antano Smetonos ir Juozo Tumo-Vaižganto pastangomis įkurtas laikraštis „Viltis“. Teikė vilties, kad bendram darbui suvienys ir katalikus, ir bolševikus, nes „Aušra“, kai leidinyje aktyviai pradėjo reikštis iš Rusijos atsivežta laisvamanybe dr. Jonas Šliūpas, užgeso po trejų metų, pasak Juozo Tumo-Vaižganto, „kaip atspindys svetimų idėjų“.

„Bolševikams (beje, kaip ir dabartiniams mūsų komunistams, komjau-nuoliams ir čekistams, pasivadinsiu siems įvairiausių demokrati-nių partijų vadais) visada buvo būdingas įžūlus ir agresy-vus veržlumas,“ – sako prof. Ona Voverienė straipsnyje apie Praną Dovydaitį žurna-

riavęs Antanas Smetona su pasekėjais protestuodami išėjo iš „Vilties“, 1924 metais įkūrė Tautininkų partiją. „Viltyje“ atgimė katalikiškoji kryptis. Deja, šis konfliktas paliko pėdsaką Prano Dovydaičio biografijoje, nors ir nepakeitė jo gyvenimo tikslo.

Valstybės kūrimas

Pranas Dovydaitis jau išrinktas į Valstybės Tarybą. Darbų aibė. Atkuriamas ilgas

1918 metų vasario 16 dieną Lietuvos Taryba paskelbia Nepriklausomos Lietuvos Atkūrimo Aktą. Šį dokumentą pasirašė 20 signatarų, tarp jų ir Pranas Dovydaitis. Šių asmenybių pamiršti negalime.

Iš okupacijos visuomet sunku vaduotis. Tik 1918 metų spalio 20 dieną Vokietijos kancleris Maksas von Baden-leido Lietuvai iš vokiečių valdžios perimti šalies valdymą. 1918 metų lapkričio 2-ąją

Jurgis, Jonas, Magdalena (Austrevičienė), Antanas ir Pijus Dovydaičiai po audrų sugrįžę į tėviškę Runkuose, prie šimtamečio svirno

metus svetimųjų užvaldyta valstybė. Tas neramos sielos Dovydaitis sutinka iš Vokietijos grįžusį vyskupą Praną Karevičių. Anas praneša, kad Vokietijos kancleris G. von

priimama pirmoji Lietuvos Konstitucija, sudaromas pirmasis Ministrų kabinetas su vadovu prof. Augustinu Volde-maru, po mėnesio atsistatydinusiu. Antrasis Ministrų

Vėlinės Šiauliuose

Spalio pabaiga. Dargana. Juodas šakas į dangų kelia medžiai. Retai beišgirsi paukščio balsą. Ruduo...

Spalio 30-ąją LPKTS Šiaulių filialo nariai ir jų artimieji susirinko į kasmetinę

partizanai, LPKT bendrijos ir LPKT sąjungos nariai, šiauliečiai. Choras „Tremtinys“, vadovaujamas Nijolės Karalienės, sugiedojo giesmes „Marija Marija“ ir „Viešpaties angelas“, pasimeldėme už

užkasti Laisvės kovų dalyviai. Prisikėlimo apygardos partizanų ansamblis „Vidurnaktį nežuve“ sugiedojo partizanų himną, kartu sukalbėjome maldą už žuvusiuosius ir mirusiuosius.

Grįždami namo matėme žvakių žiburėliais papuoštas

talką Ginkūnų kapinių tremtinių sektoriuje. Miesto savivaldybės darbuotojai kasmet atveža juodžemio – jį panaudojame kapelių tvarkymui. Visada aktyviausi talkininkai – filialo tarybos nariai.

Lapkričio 2-ąją – Vėlinių dieną buvo malonu ateiti į sutvarkytas, gėlėmis ir žvakėmis padabintas tremtinių kapines. Prie panteono atvyko LLKS Prisikėlimo apygardos

žuvusius, negrįžusius, mirusius likimo brolius ir seseris, uždegėme atminimo žvakelių tiems, kurių užkasimo vieta iki šiol nežinoma. Prie paminklo, ant kurio iškalti žodžiai: „Dėkojam tau, Viešpatie geras, kad leidai numirt Lietuvoj“, padėjome gėlių, uždegėme žvakių. Pasimeldėme už mirusiuosius, vykome į Šiaulių „mažuosius Tuskulėnus“, kur ilsisi nukankinti ir

kapines. Atrodė, kad žvaigždėtas dangus nusileido ant mirusiųjų. Ramu širdyje, kad grįžome iš tremčių, kad galime vaikščioti laisvos Tėvynės žeme. Ačiū tiems, kurie kovojo, kentėjo, kad galėtume ramiai gyventi. Žvakės ir gėlės, malda ir giesmė – mūsų padėka už Laisvę.

Stanislava STAŠKUVIENĖ

Eduardo Manovo nuotr.

Skelbimai

Lapkričio 20 d. (antradienį) 9 val. Kauno apygardos teisme (A. Mickevičiaus g. 18, Kaunas) vyks genocido baudžiamosios bylos nagrinėjimas. Byloje kaltinimai dėl dalyvavimo Lietuvos partizanų vado generolo Adolfo Ramanausko-Vanago ir partizanės, jo žmonos Birutės Mažeikaitės-Ramanauskienės suėmimo operacijoje 1956 m. spalio 12 d. pateikti buvusiems KGB pareigūnams – seržantui Jadvygai Kuprėnienei ir leitenantui, operatyvinių pavedimų darbuotojui Iljai Vorobjovui.

Lapkričio 22 d. (ketvirtadienį) 14 val. Lietuvos kariuomenės dienos proga nuoširdžiai kviečiame į Kauno Panevėžio buvusią turgaus aikštę prie paminklo pagerbti Tauro apygardos Birutės rinktinės žuvusius partizanus, vėliau – į šventinę popietę Vaidoto pagrindinėje mokykloje. Nuoširdžiai laukiame Lietuvos karių, Laisvės kovotojų, buvusių politinių kalinių ir tremtinių, jaunimo organizacijų atstovų ir visų, besidominčių Lietuvos kariuomenės istorija.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Antanas Leleiva

1926–2012

Gimė Utenos r. Šarkių k. devynis vaikus auginusioje ūkininkų šeimoje. Mokėsi Utenos gimnazijoje. Antrosios okupacijos pradžioje Antanas su broliu Baliu, vėliau žuvusiu mūšyje, tapo partizanais, sesuo Eleonora – partizanų ryšininke. 1946 m. Antanas buvo suimtas, tėvas areštuotas ir nukankintas Lukiškių kalėjime. Teismo nuosprendis – 10 m. lagerio ir 5 m.

tremties. Motina su dukterimis buvo ištremtos į Sibirą. Išleistas iš Intos lagerių Antanas atvažiavo pas motiną ir seseris į Krasnojarsko kr. Revučio gyv. Į Lietuvą grįžo tik 1960 m. Apsigyveno Vilniuje, vedė, su žmona Konstancija išaugino dukterį Danguolę, sulaukė vaikų. Aktyviai įsitraukė į LPKTS ir Kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos veiklą. 2001 m. buvo apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

Palaidotas Rokantiškių kapinėse Vilniuje.

Teodora Šipelienė

1928–2012

Gimė Pakruojo r. Triškonių k. ūkininkų šeimoje. Iš keturių seserų Teodora buvo jauniausia. Nebaigusi Linkuvos gimnazijos 1949 m. kartu su tėvais buvo ištremta į Irkutsko sr. Tulūno mst. Grįžusi į Lietuvą Teodora apsigyveno Panevėžyje, dirbo ir mokėsi KPI Statybos fakultete, įgijo inžinieriaus statybininko

specialybę. Įsidarbino Panevėžio statybos tresto Techniniame skyriuje ir dirbo iki pensijos. Aktyviai dalyvavo LPKTS veikloje, tvarkė Panevėžio filialo buhalterinius dokumentus. Apdovanojta LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, padėkomis.

Palaidota Panevėžio Šilaičių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sesutę, vyrą, sūnų, artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Onutė Gasiūnienė

1942–2012

2012 m. lapkričio 4 d. po sunkios ligos mirė aktyvi LPKTS Pasvalio filialo narė, puiki organizatorė, ilgametė choro „Tremtinys“ dainininkė.

Gimė Pervalkų k. Pasvalio r. ūkininkų šeimoje. 1951 m. su šeima ištremta į Tomsko sr. Asino r. Baturino mstl. Tungusko Sudavercho gyv. Į Lietuvą grįžo 1953 m. su seserimi Valerija. Grįžusi dirbo Pasvalio malūne laborante. Baigusi Pasvalio vidurinę mokyklą, įstojo į Maskvos maisto pramonės institutą. Nuo 1971 m. iki išėjimo į pensiją – 27 metus – dirbo Pasvalio centrinėje ligoninėje ekonomiste. Prasiėdėjęs Atgimimui, Onutė Pasvalyje įkūrė „Tremtinio“ klubą, vėliau išaugusį į LPKTS Pasvalio skyrių. 1992 m. buvo viena iš tremtinių ir politinių kalinių choro įkūrėja ir ilgametė seniūnė. Buvo nuolatinė LPKTS Pasvalio filialo pirmininko pavaduotoja. Dalyvavo tremtinių palaikų iš Sibiro parvežimo ir palaidojimo Lietuvoje organizavime. Tvarkė organizacijos dokumentaciją ir rinko archyvinę medžiagą apie partizanus. Už nuoširdų ir pasiaukojamą darbą apdovanojta 1-ojo laipsnio LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Užjaučiame vyrą Boleslovą, dukteris su šeimomis ir artimuosius.

**LPKTS Pasvalio filialas,
„Tremtinio“ choristai**

Lapkričio 25 d. (sekmadienį) 12 val. Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už tremtinius ir politinius kalinius. **13.30 val.** kredito unijos „Germanto lobis“ salėje įvyks LPKTS Telšių filialo ataskaitinis susirinkimas. Pasiklausysime iš Vilniaus atvykusios dr. Z. Žebrauskienės patarimų, kaip išlikti jaunam. Pasidalsinsime prisiminimais ir pabendrausime prie arbatos puodelio. Galėsite sumokėti nario mokesį ir pratęsti pažymėjimą bei įsigyti knygų.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2013 metams!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu **prenumerata.post.lt** jau galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“. Prenumerata bus priimama iki gruodžio 15 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: **1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96 Lt, 12 mėn. – 97,92 Lt.**

Kitamet „Tremtinys“ išeis keturis kartus per mėnesį, tačiau kartą per mėnesį jį išleisime didesnį – 12 puslapių.

Dėkojame visiems skaitytojams ir tikimės jų palaikymo ateinančiais 2013 metais.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr. LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė,

Rasa Duobaitė-Bumbulienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Jovainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 1,75 Lt

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tiražas 2860. Užs. Nr.